

Terveydensuojelu Euroopassa: tulevaisuuden näkymät

ECDC:n tavoitteet ja toimintalinjat 2007–2013

Valokuvalähteet

Kaikki valokuvat © ECDC, paitsi:

Etukansi © stockbyte, s. 2; © CDC. Courtesy of Cynthia Goldsmith;

Jacqueline Katz; Sherif R. Zaki

sivu 4 © stockxpert.com

sivu 5 © stockxpert.com

sivu 6 © CDC

sivu 8, vasemmalla © US National Museum of Health and Medicine

sivu 9 © CDC

sivu 14, oikealla © istockphoto.com

sivu 16, vasemmalla © Photodisc

sivu 16, oikealla © CDC. Courtesy of Dr Edwin P Ewing, Jr

© Euroopan tautien ehkäisy- ja -valvontakeskus, 2009

ISBN 978-92-9193-130-9

doi:10.2900/20711

Jäljentäminen on sallittua edellyttäen, että lähde mainitaan. Tämän julkaisun kaikkia valokuvia, joita koskee tekijänoikeussuoja, ei voida käyttää muihin kuin tähän julkaisuun liittyviin tarkoituksiin ilman tekijänoikeuksien haltijan kirjallista lupaa.

Tärkeä huomautus:

Tämä asiakirja on laadittu ainoastaan tiedotustarkoituksiin. Asiakirjaan

Terveysturvajärjestelmä Euroopassa: tulevaisuuden näkymät on koottu ECDC:n monivuotiseen strategiaohjelmaan 2007–2013 sisältyvät keskeiset kohdat tavallisille kansalaisille

helposti ymmärrettävällä tavalla. Pyrimme välittämään alkuperäisen asiakirjan

hengen, mutta joitakin tärkeitä vivahteita on voinut kadota tiivistelmää laadittaessa.

Lukijoita, jotka haluavat nähdä virallisen asiakirjan ECDC:n toimintasuunnitelmasta ja

tavoitteista, kehoitetaan tutustumaan ECDC:n monivuotisen strategiaohjelman koko

tekstiin. Englanninkielinen asiakirja on saatavilla online-muodossa Internet-osoitteessa

<http://www.ecdc.europa.eu>

Terveydensuojelu Euroopassa: tulevaisuuden näkymät

ECDC:n tavoitteet ja toimintalinjat 2007–2013

Sisällysluettelo

Alkusanat – EU:n toimet tartuntatauteja vastaan	3
Johdanto	4
Tartuntatautiin aiheuttamat uhat	5
Tartuntatautiin vaikuttavat tekijät nyky-EU:ssa	6
Tavoitteet ja toimet – ECDC:n strategiasuunnitelma 2007–2013	8
Ryhmä 1: Tiedon luominen	10
Ryhmä 2: Kansanterveyttä koskevien toimintojen tehostaminen	12
Ryhmä 3: Kumppanuuksien kehittäminen ja ylläpitäminen	15
Päätelmät.....	16

“Meillä on tulevaisuuden visio Euroopan Unionista, jossa kaikki kansalaiset nauttivat parhaasta mahdollisesta suojasta tarttuvia tauteja vastaan”

Zsuzsanna Jakab, ECDC:n johtaja”

Alkusanat – EU:n toimet tartuntatauteja vastaan

Maailman eri osat eivät ole koskaan olleet yhtä tiiviissä yhteydessä toisiinsa kuin nyt. Rajojen yli kulkee päivittäin miljoonia ihmisiä ja tonneittain elintarvikkeita. Eurooppalaisen kaupungin suuressa hotellissa on tavallisena yönä vieraita vähintään 12 maasta. Kuten vuoden 2003 SARS-epidemia osoitti, tartuntataudit voivat levitä kansainvälisesti ennennäkemätöntä vauhtia.

Hyvä uutinen on se, että 2000-luvulla välineet, joiden avulla tautiepidemioiden puhkeaminen voidaan tunnistaa ja ehkäistä, ovat parempia kuin koskaan aiemmin. Haasteena onkin varmistaa, että hyödynämme näitä välineitä tehokkaasti. Euroopan tautien ehkäisy- ja valvontakeskus (ECDC) perustettiin vuonna 2005 auttamaan Euroopan unionia (EU) ja sen jäsenvaltioita kohtaamaan tämän haasteen. Tehtävänäme on työskennellä kansallisten ja EU:n terveystoimien kanssa helpottaaksemme yhteistyötä ja tarjotaksemme aineistoja tehokkaiden toimenpiteiden perustaksi.

Monet tartuntataudit voivat kuitenkin vaarantaa EU:n kansalaisten terveyden. ECDC:llä on vähän resursseja, joten meidän on tehtävä ennen kaikkea valintoja. Mitä sellaisia EU:n laajuisia keskeisiä toimia voimme toteuttaa, joilla tosiasiasa parannetaan ihmisten terveyden suojelua? Mihin tauteihin on syytä kiinnittää eniten huomiota?

Vuonna 2007 hallintoneuvosto hyväksyi ECDC:n *monivuotisen strategiaohjelman*, jolla pyrittiin vastaamaan näihin kysymyksiin. Ohjelmassa analysoidaan tartuntatautien aiheuttamia keskeisiä uhkia EU:ssa ja määritetään alat, joilla ECDC voisi tuoda tosiasiallista lisäarvoa nykyisiin kansallisiin ja EU:n laajuisiin toimiin. Työskentelemme vuoteen 2013 tämän ohjelman mukaisesti.

Asiakirjaan *Terveysturvallisuus Euroopassa: tulevaisuuden näkymät* on koottu ECDC:n monivuotiseen stra-

tegiaohjelmaan 2007–2013 sisältyvät keskeiset kohdat tavallisille kansalaisille helposti ymmärrettävällä tavalla. Toivon, että se herättää kiinnostusta ja antaa hyödyllistä tietoa.

Zsuzsanna Jakab
ECDC:n johtaja

”Tomteboda - ECDC:n päätoimipaikka”

Johdanto

Euroopan tautien ehkäisy- ja valvontakeskus (ECDC) perustettiin vuonna 2005 suojelemaan Euroopan unionin (EU) kansalaisten terveyttä tartuntataudeilta. Se on tieto- ja toimintakeskus, joka auttaa kaikkia EU:n toimielimiä ja jäsenvaltioita tunnistamaan, ehkäisemään ja valvomaan tartuntatauteja.

ECDC on ottanut tätä varten käyttöön joustavan lähestymistavan, joka perustuu kauden 2007–2013 tavoitteisiin. Tässä asiakirjassa kuvaillun kyseisen lähestymistavan ansiosta ECDC voi toimia tehokkaasti sekä arvioida toimintansa tehokkuutta. Sen ansiosta ECDC voi ottaa uudet haasteet huomioon työssään sekä hyödyntää uusia tieteellisiä tietoja ja menetelmiä.

ECDC kiinnittää huomiota mahdollisesti vaaralliseen tartuntatautien kehitykseen kaikkialla maailmassa ja ottaa siihen tarvittavat resurssit käyttöön. Uutena virastona ECDC kuitenkin kehittää tehtäviään ja toimintojaan EU:ssa, ennen kuin se alkaa entistä aktiivisemmin toteuttaa maailmanlaajuisia, rutiinimaisia

toimia EU:n ulkopuolella. Tästä syystä ECDC:n toiminnassa keskitytään vuoteen 2010 asti EU:n 27 jäsenvaltioon ja kolmeen muuhun Euroopan talousalueen (ETA) valtioon.¹

ECDC tehostaa kumppanuuttaan kaikkien EU:n jäsenvaltioiden ja ETA-valtioiden kanssa luomalla virallisia ja epävirallisia yhteyksiä muihin virastoihin, kuten Maailman terveysjärjestöön (WHO). Näin kaikki kumppanit voivat jakaa tietoja, kokemuksia ja tieteellisiä resursseja.

Tähän asiakirjaan on koottu ECDC:n pitkän aikavälin (2007–2013) toimintasuunnitelman keskeiset osatekijät. Siinä käsitellään ensinnäkin tartuntatautien aiemmin ja nykyään aiheuttamia uhkia Euroopassa. Toiseksi siinä tarkastellaan tekijöitä, joilla määritellään EU:n kansalaisten alttius tartuntataudeille. Kolmanneksi siinä määritetään ECDC:n seitsemän ensisijaista toimialaa (tavoitetta) ja toimet, joita ECDC aikoo toteuttaa näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.²

1. Islanti, Liechtenstein ja Norja.

2. ECDC julkaisi vuonna 2007 ensimmäisen monivuotisen strategiaohjelmansa kaudeksi 2007–2013. Koko asiakirja on saatavilla englanniksi Internet-osoitteessa www.ecdc.europa.eu.

Tartuntatautien aiheuttamat uhat

Tartuntataudeilla on ollut aina valtava vaikutus ihmisten terveyteen. Esimerkiksi mustassa surmassa arvioidaan menehtyneen vuonna 1348 jopa 50 miljoonaa eurooppalaista, 30–60 prosenttia Euroopan silloisesta väestöstä.

Tartuntatautien hoidossa ja ehkäisyssä tapahtui merkittäviä parannuksia 1900-luvulla, jolloin otettiin käyttöön antibiootit ja rokotteet. Rokotteiden parantuminen on vähentänyt huomattavasti tai poistanut kokonaan joitakin tauteja (esimerkiksi lasten tartuntatauteja, polion ja isorokon). Koska yleinen ja henkilökohtainen hygienia ovat parantuneet EU- ja ETA-valtioissa, esimerkiksi koleran, lavantaudin ja synnytysinfektion kaltaiset sairaudet ovat suurimmaksi osaksi kadonneet.

Nämä edistysaskeleet eivät ole kuitenkaan jakautuneet tasaisesti kaikkiin maihin, ja valtioiden sisällä on edelleen joitakin ihmisryhmiä, jotka eivät ole hyötäneet näistä parannuksista. Uusia uhkia ilmestyy jat-

kuvasti. Elämäntavan muuttuminen (esimerkiksi aiempaa laajempi matkustaminen, ateriapalvelutoiminta, maailmanlaajuiset elintarvikemarkkinat, antibioottien liiallinen käyttö ja seksuaalisen käyttäytymisen muuttuminen) sekä ympäristön muuttuminen uhkaavat mitätöidä monta terveyden alalla saavutettua parannusta.

Tartuntatautiriskiin vaikuttavat tekijät nyky-EU:ssa

Tekijät

Useat tartuntataudit uhkaavat EU:n kansalaisia.³ Tartuntariskiin vaikuttaa joukko tekijöitä. Alla olevassa laatikossa luetellaan joitakin tällaisia tekijöitä.

Tautiin vaikuttavat tekijät on tärkeää ymmärtää, jotta tiedetään, miten sitä voidaan parhaiten ehkäistä ja valvoa.

Koordinointi

EU:ssa on paljon toimielimiä ja valtioita, joiden on osallistuttava tartuntatautien torjuntaan. Jokaisella jäsenvaltiolla on oma terveydenhuoltojärjestelmänsä, ja ne kaikki on organisoitu eri tavoin. ECDC:n suurimpina haasteina on tehostaa EU:n kaikkien toimielinten ja jäsenvaltioiden yhteistyötä. Sama pätee eri julkisten palvelujen aloihin ja organisaatioihin. Esimerkiksi lintuinfluenssaepidemia osoitti, että maatalouden, terve-

yden, luonnon ja elintarviketurvallisuuden aloilla toimivien järjestöjen on tehtävä yhteistyötä.

Ehkäiseminen

Haasteellista on myös se, ettei joidenkin tautien ehkäisemistä pidetä enää tarpeellisena, koska niiden uhka on vähentynyt. Näin on käynyt esimerkiksi joidenkin lasten tartuntatautien, kuten tuhkarokon ja sikotaudin, kohdalla. Ne ovat tulossa takaisin, koska yhä useammat päättävät, ettei heidän lapsiaan rokoteta niitä vastaan. Monet tästä syystä mahdollisesti palaavista taudeista ovat erittäin haitallisia lapsille ja nuorille aikuisille.

Uudet havainnot

Tuoreet lääketieteelliset tiedot ovat osoittaneet, että jotkin sairaudet (esimerkiksi syöpä ja haavaumat) liittyvät tartuntatauteihin. Nykyään esimerkiksi oletetaan,

Tartuntatauteihin vaikuttavia tekijöitä Euroopassa

Väestön muuttuminen: Ikääntyneitä henkilöitä, joiden vastustuskyky voi olla heikentynyt, on suhteessa jatkuvasti enemmän. Maahanmuutto ja kansainvälinen matkustus on vilkasta, minkä vuoksi tartuntataudit saattavat levitä. Lisääntyvän kaupungistumisen vuoksi syntyy köyhiä keskusta-alueita ja väentungosta, mikä lisää tartuntatautiriskiä.

Sosiaaliset olot: Köyhät, työttömät ja henkilöt, joilla ei ole asianmukaista asuntoa, ovat muita alttiimpia tietyille taudeille. Sosiaalinen epätasa-arvoisuus voi lisäytyä tulevaisuudessa, minkä vuoksi yhä useammalla ihmisryhmällä on aiempaa suurempi riski sairastua tiettyihin tartuntatauteihin.

Elämäntavat: Vapaa-ajan- ja liikematkustuksen lisääntymisen vuoksi taudit voivat levitä aiempaa helpommin maasta toiseen. Suojaamaton seksi on suuri riskitekijä tarkasteltaessa sukupuolitauteja ja hiviä, jotka

lisääntyvät erittäin nopeasti joissakin Euroopan osissa. Huumeiden käyttö lisää huomattavasti riskiä saada hepatiitti, hiv, sukupuolitauti tai septinen infektio. Kuluttajien käyttäytymisessä tapahtuneet muutokset lisäävät elintarvikkeista johtuvia infektioita.

Fyysinen ympäristö, teknologia & kauppa: Ympäristön, ekologisten suhteiden ja ilmaston muutokset (jotka voivat vaikuttaa joihinkin tartuntatauteihin) nopeutuvat, ja maapallon lämpötila nousee. Teknologian kehittymisen ansiosta jotkin taudit (esimerkiksi kolera) ovat vähentyneet, mutta toiset (esimerkiksi legionella-tauti) taas ovat lisääntyneet. Nykyaikaiset elintarvikkeiden tuotantomenetelmät ja maailmanlaajuiset elintarvikemarkkinat voivat aiheuttaa laajoja elintarvikkeiden tautien epidemioita, joita on vaikea valvoa, koska elintarvikkeita kuljetetaan ympäri maailmaa ja varastoidaan toisinaan pitkäksi aikaa.

että 20–25 prosenttia kaikista syöpätapauksista voi olla tartuntaperäisiä. Tämä tarkoittaa, että eri terveysalojen ammattilaisten on tiivistettävä yhteistyötään.

Talous

Tartuntataudeilla on valtava taloudellinen vaikutus EU:n jäsenvaltioihin. Ei ole tutkittu, kuinka paljon tartuntataudeista aiheutuu kustannuksia koko EU:lle, mutta yksittäisiä valtioita koskevia tutkimuksia on tehty. Esimerkiksi Englannissa annettava tartuntatautien hoito maksaa Yhdistyneen kuningaskunnan kansalliselle terveydenhoitojärjestelmälle noin 6 miljardia puntaa vuo-

desa. Vuonna 2003 puhjenneesta SARS-epidemiasta Kiinalle ja Kanadalle aiheutuneet kustannukset olivat ilmeisesti noin prosentin niiden bruttokansantuotteesta. Yhdistyneessä kuningaskunnassa vuonna 1995 riehunut BSE-tauti maksoi lähes 6 miljardia euroa. Tartuntatautien taloudellisista vaikutuksista tarvitaan lisää näyttöä, mutta on joka tapauksessa selvää, että nämä vaikutukset ovat valtavia.

“Hallintoneuvoston kokous ECDC:ssä”

Tavoitteet ja toimet – ECDC:n strategiasuunnitelma 2007–2013⁴

ECDC:n pitkän aikavälin strategiasuunnitelmassa keskitytään kaikkeen ECDC:n tekemään työhön. Kaikki vuotuiset työsuunnitelmat perustuvat pitkän aikavälin tavoitteisiin ja ovat niiden mukaisia. Suunnitelman sisältö on laadittu sen mukaan, miten paljon ECDC odottaa saavansa varoja käyttöönsä. Suunnitelma on jaettu kahteen kauteen:

Ensimmäisellä kaudella 2007–2009 ECDC lähinnä tehostaa perustehtäviään ja -toimintojaan sekä luo vahvat suhteet EU:hun, sen jäsenvaltioihin ja muihin yhteistyökumppaneihin (esimerkiksi WHO:hon). ECDC kehittää kansanterveysalan toimiaan kaikkialla EU:ssa ja kaikissa jäsenvaltioissa (esimerkiksi seurantaa, terveysalan ammattilaisten koulutusta sekä tietoa tartuntatautien ehkäisystä ja valvonnasta). ECDC kehittää myös

tieteellisessä työssä käyttämiään ”perustyökaluja”, kuten tietokantoja, verkkoja ja tieteellisiä menetelmiä. Ensimmäisen työskentelykauden ensisijaiset sairaudet ovat influenssa, hiv ja aids, tuberkuloosi, rokotusin ehkäistävät taudit (erityisesti tuhkarokko ja muut niin kutsutut lastentaudit⁵) sekä sairaalainfektioit.

Toisella kaudella 2010–2013 ECDC keskittyy myös erityisten tautien torjuntaan. Tässä yhteydessä perustetaan todistetietokanta, jonka avulla määritetään tehokkaimmat keinot ehkäistä ja valvoa erityisiä tauteja, tarkastellaan niihin vaikuttavia tekijöitä sekä pyritään selvittämään niiden todennäköiset (nykyiset ja tulevat) vaikutukset. Toisen kauden painopisteitä voidaan joutua mukauttamaan, jos se osoittautuu tarpeelliseksi ECDC:n ensimmäisellä kaudella saamien kokemusten perusteella.

4. Tämä ensimmäinen monivuotinen strategiaohjelma kattaa kauden 2007–2013. Se on toisen terveysalan yhteisön toimintaohjelman (2007–2013) mukainen. Siinä otetaan huomioon myös EU:n nykyiset kansanterveysalan toimintalinjat ja painopisteet.

5. Kaikki Euroopan valtiot toteuttavat toimia, jotka koskevat lasten rokottamista tartuntatauteja, kuten tuhkarokkoa, sikotautia, vihurirokkoa, kurkkumätää ja hinkuyskää, vastaan. On kuitenkin tärkeää panna merkille, että myös aikuiset voivat sairastua näihin tauteihin etenkin, jos heitä ei ole rokotettu niitä vastaan lapsena.

“ECDC:n asiantuntijat kenttätyössä”

ECDC:n kohdennettu lähestymistapa

Monivuotiseen strategiaohjelmaan sisältyvä työ on jaettu seitsemään kohdealaan. Kuhunkin kohteeseen on lisäksi liitetty useita toimia, joita ECDC aikoo toteuttaa saavuttaakseen tavoitteen.

ECDC päätti useasta syystä soveltaa tätä lähestymistapaa ja asettaa joustavia tavoitteita, joilla on tarkoin määritetyt tulokset.

Kun määritetään tavoitteita,

- on helppo todeta, mitä ECDC pyrkii saavuttamaan ja millä keinoin
- tuloksia voidaan arvioida, jolloin on helppo todeta, onko tavoite saavutettu
- ECDC:llä ja sen työntekijöillä on selkeä suunnitelma, josta käy yksityiskohtaisesti ilmi, mitä on tehtävä

- niiden saavuttamisesta vastuussa olevat saadaan harkitsemaan eri keinoja tulosten saavuttamiseksi
- tieteellistä ajattelua tehostetaan kannustamalla selvittämään, mikä on nykytilanne, mitä halutaan saavuttaa ja miten se voidaan saavuttaa
- niitä voidaan mukauttaa työn edetessä, ja tieteellinen näyttö ja asiantuntemus parantuvat.

Tavoitteet ja toimet ovat saatavissa ECDC:n Internet-sivustolla ainoastaan englanniksi. Seuraavaksi esitetään lyhyt kuvaus kustakin tavoitteesta ja syyt, miksi kyseinen tavoite on asetettu. Tässä yleiskatsauksessa tarkastellaan myös joitakin tärkeimpiä toimia, joita ECDC toteuttaa saavuttaakseen tavoitteet.

Kohdealat on jaettu kolmeen ryhmään, jotka sisältävät ECDC:n keskeiset toimet tietämyksen luomisen, kansanterveyttä koskevien toimintojen tehostamisen ja kumppanuuksien kehittämisen aloilla.

Ryhmä 1

Tiedon luominen

Tässä ryhmässä on vain yksi tavoite.

Tavoitteessa 1 lisätään tietoa, jotta voidaan ehkäistä ja valvoa yli 55:tä tartuntatautia (ks. laatikko 2), joita ECDC seuraa aktiivisesti. Kyseiset taudit on jaettu ryhmiin tautiin vaikuttavien tekijöiden perusteella. Näihin ryhmiin sisältyvät tällä hetkellä

- sukupuolitaudit, mukaan lukien hiv/aids ja veren välityksellä tarttuvat virukset (kuten hepatiitti)
- akuutit hengitystieinfektiot
- elintarvike- ja vesivälitteiset taudit ja zoonoosit
- uudet ja vektorivälitteiset taudit
- rokotuksin ehkäistävät taudit
- terveydenhoitoon liittyvät infektiot ja mikrobilääke-resistenssi.

Tätä ryhmää koskevissa tavoitteissa määritetään neljä toiminta-alaa ja todetaan, että vuoteen 2013 mennessä ECDC:llä on huomattavasti enemmän tieteellistä tietoa kultakin alalta.

Ensimmäisellä toiminta-alalla lisätään tietämystä eri tartuntatautien terveydellisistä, taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista ihmisiin ja yhteiskuntiin. Nykyisten tätä alaa koskevien tietojen luotettavuudessa ja täydellisyydessä on suuria puutteita. Näitä puutteita on käsiteltävä, jotta toimia voidaan suunnitella ja priorisoida. Esimerkiksi tartuntatautien taloudellisista vaikutuksista ja vaihtelevista vaikutuksista eri maantieteellisillä alueilla ja väestöryhmissä tiedetään erittäin vähän.

Toinen ala kattaa tieteellisen tietämyksen yksittäisiin tauteihin vaikuttavista tekijöistä. Monet tekijät vaikuttavat eri tautien puhkeamiseen ja leviämiseen sekä siihen, miten helposti ne tarttuvat. Biologisia tekijöitä ovat taudinaiheuttaja, antibioottiresistenssi, geenit, ikä ja leviämisreitti (esimerkiksi ilma, ruoka, vesi ja hyönteiset). Näihin tekijöihin vaikuttavat puolestaan muut sosiaaliset, taloudelliset ja ympäristölliset tekijät, kuten asuinolot, vesi, ilma, ravinto, matkustus, terveydenhoitopalvelujen käyttömahdollisuus sekä ilmastossa ja ympäristössä tapahtuvat muutokset. On selvitettävä, mitkä näistä tekijöistä ovat kaikkein merkityksellisimpiä ja miten ne vaikuttavat toisiinsa. Tämän tiedon avulla voidaan määrittää parhaat keinot vähentää kunkin tekijän vaikutuksia.

Kolmas ala kattaa tieteellisen näytön parhaista menetelmistä, joiden avulla voidaan ehkäistä ja valvoa yksittäisiä tartuntatauteja. Ehkäisy- ja valvontamenetelmiä on paljon, mutta jotkin niistä ovat muita tehokkaampia tai taloudellisesti kannattavampia. On tutkittava, mitkä menetelmät toimivat ja miksi ja miten paljon ne maksavat. On myös suuri tarve etsiä muita, parempia ehkäisy- ja valvontamenetelmiä.

Neljännellä toiminta-alalla tuetaan jäsenvaltioita tartuntatautien torjunnassa. ECDC auttaa tässä yhteisessä valtioon jakamaan tieteellisiä tietoja ja kokemuksia. ECDC laatii lisäksi standardeja, joiden avulla jäsenvaltiot voivat parantaa tartuntatauteja koskevien toimien laatua. ECDC helpottaa jäsenvaltioiden ja EU:n toimielinten välistä koordinaointia.

"Rokotus kausi-influenssaa vastaan"

ECDC:n tieteellisen työn piiriin kuuluvat taudit

Hengitystieinfektiot

Influenssa, tuberkuloosi, legionelloosi

Sukupuolitaudit, mukaan lukien hiv ja veren välityksellä tarttuvat virukset

Klamydia, gonokokki-infektiot, hepatiitti B, hepatiitti C, hiv ja kuppa

Elintarvike- ja vesivälitteiset taudit ja zoonoosit

Kampylobakterioosi, kryptosporidioosi, enterohemorraginen Escherichia coli -infektio (EHEC), norovirusinfektio, salmonelloosi, hepatiitti A ja E, listerioosi, botulismi, bruselloosi, Creutzfeldt-Jakobin tauti ja muut tarttuvat spongiformiset enkefalopatiat (TSE), punatauti, toksoplasmoosi, trikiinoosi ja yersinioosi, pernarutto, kolera, tularemia eli jänisrutto, ekinokokkoosi, giardiaasi, leptospiroosi

Uudet ja vektorivälitteiset taudit

Malaria, Q-kuume, chikungunya-, hanta-, dengue- ja keltakuume, Länsi-Niilin virus, borrelioosi, puutiaisaiivotulehdus (TBE), rutto, vakava äkillinen hengitystieoireyhtymä (SARS), isorokko, virusperäiset verenvuototaudit, uudet/muut tuntematonta alkuperää olevat taudit

Rokotuksen ehkäistävät taudit

Haemophilus influenzae tyyppi B, tuhkarokko, meningokokin aiheuttama sairaus, sikotauti, hinkuyskä, vihurirokko, pneumokokki-infektiot (invasiiviset), kurkkumätä, jäykkäkouristus, polio, vesikauhu, rotavirusinfektiot, vesirokko, ihmisen papillomavirus (HPV)

Terveydenhoitoon liittyvät infektiot ja mikrobilääkeresistenssi

Sairaalainfektiot, mikrobilääkkeille resistentit patogeenit

Kansanterveyttä koskevien toimintojen tehostaminen

Toisen ryhmän tavoitteissa on tarkoitus tehostaa kansanterveyttä koskevia toimintoja – perustaa tarvittaessa uusia tehtäviä ja työskentelykäytäntöjä, yhdistää nykyisiä tehtäviä ja toimieliimiä toisiinsa sekä perustaa verkostoja. Tämä työ on ensisijaista ohjelman ensimmäisellä kaudella, koska muut toimet edellyttävät vahvoja julkisia terveyspalveluja. Vahvat julkiset terveyspalvelut ja -toiminnot ovat elintärkeitä esimerkiksi tavoitteessa 1 tehtävän yksittäisiin tartuntatauteihin liittyvän työn onnistumisen kannalta.

Tässä ryhmässä on kuusi tavoitetta, jotka kattavat seurannan, tieteellisen tuen, tartuntatautiepidemioita koskevan valmiuden ja käsittelyn, koulutuksen sekä tartuntatauteja koskevan viestinnän.

Tavoite 2 koskee seurantaa — kyseessä on prosessi, jossa seurataan tartuntatauteja kaikkialla Euroopassa ja koko maailmassa, jotta EU:n toimieliimet ja jäsenvaltiot voivat suojella tehokkaasti kansalaisiaan. Siinä esimerkiksi tarkastellaan tautien esiintymisessä tapahtuvia muutoksia, tautiepidemioita ja nykyisissä tapauksissa tapahtuvia muutoksia.

Monet toimieliimet ja valtiot toteuttavat nykyään Euroopan laajuista seurantaa. Kukin niistä on kehittänyt oman toimintatapsansa ja kerää eri tietoja (dataa) eri tavoin. Kaikki kerätyt tiedot eivät ole myöskään yhtä laadukkaita. Tästä syystä tietoja on vaikea yhdistää, jotta saataisiin yksi suuri kuva ajankohtaisista tapahtumista. ECDC ottaa tulevina vuosina vastuun kaikista EU:n tartuntatautien seurantatoimista. Se pyrkii varmistamaan, että esimerkiksi kaikkia eri verkostoja, tietokantoja ja

työskentelytapoja voidaan organisoida ja koordinoida siten, että tuotettavat tiedot ovat oikeita ja hyödyllisiä. ECDC koordinoi yhdessä Euroopan komission kanssa prosessia, jossa tauteja priorisoidaan, jotta luetteloa voidaan seurata ja jotta voidaan varmistaa, että sitä tarkistetaan säännöllisesti. Erityistä huomiota kiinnitetään sen varmistamiseen, etteivät tautiepidemian tai uuden taudin ennakkomerkit (tai taudin käyttäytymisessä tapahtuvat muutokset) jää huomaamatta. Lisäksi ECDC varmistaa, että oikea määrä riittävän yksityiskohtaista tietoa asetetaan sitä tarvitsevien ihmisten ja toimielinten saataville oikeaan aikaan.

Tavoitteeseen 3 kuuluvat tiede ja ennusteet, joissa ennakoitaan esimerkiksi tartuntataudeista aiheutuvia tulevaisuuden uhkia. Vaikka EU:ssa tehdään parhaillaan paljon tieteellistä tutkimusta ja muuta työtä, se on hajautunut eri toimieliimiin ja jäsenvaltioihin. ECDC helpottaa työskentelyn ja tietojen vaihtoa ja koordinoitua. Laboratorioissa on tehty paljon työtä, jossa on tarkasteltu muun muassa tartuntatautien syitä, niiden leviämistä ja hoitomahdollisuuksia. ECDC:n tavoitteena on edistää laboratorioiden ulkopuolella tehtävää tutkimusta sekä tarkastella, miten tartuntatauteja voidaan parhaiten ehkäistä ja valvoa. Tällaisen työn tulokset on myös asetettava kaikkien niitä tarvitsevien jäsenvaltioiden ja EU:n toimielinten saataville. Tämän mahdollistamiseksi ECDC pyrkii parantamaan tieteellisiä tutkimusmenetelmiä ja tieteellistä näyttöä sekä tukemaan entistä tehokkaammin kansanterveysalan laboratorioita kaikkialla Euroopassa. ECDC toimii tiede-, tutkimus- ja neuvontakeskuksena. Se myös toteuttaa tutkimuksia aloilla, joilla tarvitaan lisää tietoa, ja antaa tieteellistä tutkimusta koskevia suuntaviivoja.

*"Perhe neuvolassa rokotuksen jälkeen
Tukholma, Ruotsi 2008"*

Tavoite 4 kattaa tartuntataudeista aiheutuvat uhat – niiden havaitsemisen, valmistautumisen mahdollisiin tartuntatauti-epidemioihin ja EU:n kansalaisten suojelun niiltä. Se kattaa myös mahdollisesti useaan EU:n jäsenvaltioon vaikuttavien tartuntatauti-epidemioiden tutkimisen ja valvonnan. Erityistä huomiota kiinnitetään sellaisten mistä tahansa maailman osasta peräisin olevien ennakkomerkkien havaitsemiseen ja todentamiseen, jotka merkitsevät vuonna 2003 esiintyneen SARS-epidemian kaltaisen uuden epidemian tai tartuntataudin tai pandemian aiheuttavan influenssaviruksen puhkeamista.

Tartuntatautien torjuntaan osallistuu useita EU:n toimielimiä ja jäsenvaltioiden kansanterveyslaitoksia, jotka kaikki työskentelevät eri tavoin. ECDC edistää näiden eri tahojen toimien koordinoitua, jotta tartuntatauti-epidemioiden havaitseminen ja niihin reagoiminen olisi entistä järjestelmällisempää ja tehokkaampaa. Epidemioista hankitaan tietoa uusien menetelmin, kuten Internetin ja huipputietotekniikan avulla. ECDC on perustanut tehokkaan varhaisvaroitusjärjestelmän ja auttaa EU:n toimielimiä ja jäsenvaltioita havaitsemaan tautiepidemiat.

ECDC neuvoo ja auttaa jäsenvaltioita ja EU:n toimielimiä kaikkien tartuntatauti-epidemioiden käsittelyssä sekä mahdollisia tulevia epidemioita koskevien suunnitelmien laadinnassa. Se lähettää asiantuntijaryhmiä paikalle tukemaan tutkimusta ja valvomaan toimia EU:ssa ja pyydettyä myös muualla maailmassa.

Tavoite 5 kattaa koulutuksen. Kaikilla jäsenvaltioilla on erilainen menneisyys ja erilaiset lähestymistavat tartuntatautien ja epidemioiden ehkäisyssä ja valvonnassa. Tartuntatautien aiheuttamat uudet uhat ovat kuitenkin osoittaneet, että toimien koordinoitua on tehostettava. Koulutuksen ansioista voidaan vaihtaa kokemuksia, ja eri toimielimissä ja julkisten palvelujen alalla toimivat henkilöt voivat keskustella ja selvittää, millainen tehävä kullakin on tartuntatautien torjunnassa.

ECDC koordinoi Euroopan kenttäepidemiologian koulutusohjelmaa, EPIET-koulutusta (European Programme for Intervention Epidemiology Training). Tähän kaksivuotiseen ohjelmaan osallistuu vuosittain 16–20 tutkijaa, jotka sijoitetaan toisen jäsenvaltion kansalliseen kansanterveyden valvonnasta vastaavaan laitokseen. Kaksivuotisen toimensa aikana he harjoittelevat kenttäepidemiologiaa todellisissa tilanteissa vanhemman epidemiologin valmennuksessa ja saavat siten arvokasta kokemusta.

ECDC edistää lisäksi lyhyiden koulutusohjelmien kehittämistä, jotta EU:n jäsenvaltiot voivat vahvistaa henkilöresurssejaan. Tässä yhteydessä koulutuslaitosten välille luodaan yhteyksiä.

“ECDC informaatiopiste”

Tavoite 6 kattaa tartuntatauteja koskevan viestinnän.

Tässä tavoitteessa todetaan, että ECDC:n tarkoituksena on olla vuoteen 2013 mennessä EU:n tärkein tartuntatauteja koskevan tiedon lähde. ECDC tukee myös kansallisia terveysasioiden viestintätoimia, ja sen on tarkoitus toimia keskuksena, joka tarjoaa asiantuntevasta hätätilanteesta toteutettavaan riskejä koskevaan viestintään liittyvissä hyvissä käytännöissä.

ECDC:n viestinnän kaksi tärkeintä kohderyhmää ovat kansanterveysalan asiantuntijat (mukaan lukien kansallisten viranomaisten asiantuntijat ja laajempi kansanterveysyhteisö) ja tavalliset kansalaiset (tiedotusvälineet ovat tärkeimpiä viestintäkanavia kansalaisille suunnattavassa tiedotuksessa). ECDC tarjoaa eri tietoja kullekin kohderyhmälle käyttämällä mahdollisimman asianmukaisia viestintämenetelmiä ja -kanavia.

Kansanterveysalan asiantuntijoille ECDC viestii tärkeiden tieteellisten kokousten ja konferenssien kautta. Se julkaisee Internetissä tartuntatauteja koskevia tieteellisiä tietoja. Niihin sisältyvät tartuntatautien esiintymistiheyttä koskevat tiedot, tietolehtiset, riskinarvioinnit, epidemioita koskevat uutiset sekä tautien ehkäisyn ja valvonnan kannalta merkitykselliset raportit. ECDC on

tartuntatauteja koskevan tieteellisen tiedon ja tietämyksen resurssikeskus. Se on yhteydessä myös jäsenvaltioiden ja EU:n Internet-sivustoihin, jotta tietoja voidaan jakaa tehokkaammin. ECDC:n tavoitteena on auttaa kansanterveysalan asiantuntijoita saamaan tarvitsemansa tiedot mistä tahansa tartuntatautien näkökohdasta.

ECDC ymmärtää, että tavalliset kansalaiset ja tiedotusvälineet tarvitsevat luotettavaa ja täsmällistä tietoa. Tautiepidemian puhjetessa kansalaiset ja tiedotusvälineet haluavat, että tämä tieto on saatavilla nopeasti. Terveysviranomaisten on meneteltävä avoimesti ja rehellisesti näitä kohderyhmiä kohtaan, jotta se voittaa niiden luottamuksen.

ECDC voi tukea jäsenvaltioiden terveysasioiden viestintätoimia tarjoamalla erityiskoulutusta esimerkiksi terveyteen liittyvien hätätilanteiden aikana toteutettavassa viestinnässä. ECDC voi kehittää työkaluja, joilla jäsenvaltioita autetaan viestimään tietyistä aiheista. ECDC voi myös tukea yhteisiä kampanjoita. ECDC auttaa jäsenvaltioita jakamaan tietoja EU:n toimielinten kanssa ja keskenään sekä edistää tarvittaessa yhteisten tiedonvälitystoimien kehittämistä. Se voi myös luoda yhteyksiä kansallisten virkamiesten ja toimittajien välille, jotta he voivat jakaa kokemuksia ja tietoja.

Ryhmä 3

Kumppanuuksien kehittäminen ja ylläpitäminen

Tässä ryhmässä on vain yksi **tavoite, tavoite 7, joka kattaa yhteistyön ja kumppanuuksien perustamisen**. Monet tartuntatauteihin vaikuttavat tekijät liittyvät muihin aloihin, kuten asumisen, elintarvikkeiden turvallisuuden, maatalouden tai ympäristön alojen virastojen toimintaan. Kaikkien on tehtävä yhteistyötä, jotta tartuntatautien aiheuttamat uhat voidaan torjua. Kukaan ei voi tehdä sitä yksin. Kullakin valtiolla voi olla omat ongelmansa, mutta valtiot, joilla on samanlaisia ongelmia, voivat jakaa tietoja ja kokemuksia. ECDC alkaa tarkastella tartuntatauteja maailmanlaajuisesti, mutta sen on myös työskenneltävä useiden kansainvälistä toimintaa harjoittavien toimielimien kanssa.

“ECDC:n yhteistyökumppaneita”

Päätelmät

Tartuntatautien aiheuttamien uhkien lisääntyessä oletetaan, että monivuotisen strategiaohjelman avulla ECDC voi johtaa toimia, joita EU ja jäsenvaltiot toteuttavat kansalaisten terveyden suojelemiseksi. Ohjelman joustavuuden ansiosta sillä voidaan vastata mahdollisiin tulevaisuuden haasteisiin. Tavoitteiden avulla ECDC:n edistymistä ja saavutuksia on helppo seurata, ja niillä myös varmistetaan, että kaikki tarvittava tehdään. Tämän ohjelman toivotaan myös innostavan ja ohjaavan ECDC:n henkilöstöä ja kumppaneita tartuntatautien torjunnassa.

EU-julkaisujen tilaukset

EU-julkaisuja voi ostaa

- EU Bookshopista (<http://bookshop.europa.eu>)
- kirjakaupasta julkaisun nimen, julkaisijan ja/tai ISBN-numeron perusteella
- suoraan myyntiedustajiltamme, joiden yhteystiedot ovat saatavissa internetistä <http://bookshop.europa.eu> tai faksitse numerosta +352 2929-42758.

Ilmajulkaisuja voi tilata

- EU Bookshopista (<http://bookshop.europa.eu>)
- Euroopan komission edustustoista tai lähetystöistä, joiden yhteystiedot ovat saatavissa internetistä <http://ec.europa.eu/> tai faksitse numerosta +352 2929-42758.

ISBN 978-92-9193-130-9

9 789291 931309

Julkaisutoimisto

TQ-81-08-456-FI-C

Yhteystiedot

Käyntiosoite: Tomtebodavägen 11 A
SE-171 83 Tukholma, RUOTSI
P. +46 858601000
F. +46 858601001
Verkkopalvelu: <http://www.ecdc.europa.eu>
Sähköposti: info@ecdc.europa.eu

Postiosoite:
ECDC – Euroopan tautien ehkäisy- ja -valvontakeskus
SE-171 83 Tukholma, RUOTSI

Tämä esite on saatavissa seuraavilla kielillä:

englanti, espanja, hollanti, iiri, islanti, italia, kreikka, latvia,
liettua, malta, norja, portugali, puola, ranska, ruotsi, saksa,
slovakki, sloveeni, suomi, tanska, tšekki, unkari, viro